

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

Qualiter discussio p[er]...ctor[um] que est origo & fundamentu[m]
co[n]tritionis debet fieri integraliter q[uo] ad o[mn]es circu[m]stantias [et]
p[re]cipue q[uo] ad circu[m]stantias aggraua[n]tes [et] ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

De circūstantiis aggrauātibz

richo septies. Cūq; septimo circūitu clāgerent buccinis sacerdotes: omī popu-
lo vociferāte muri ciuitatis ilico coruerūt. Itē septē tube clāgentes efficacīa se-
Tertio pre sacramētoꝝ denotant: quozū ministri etiā septenario numero designati sūt
que omīa figuralia sūt tantū misterij dignitate. Tertio sacramēta ecclesie fi-
gurata sunt in septē lotionibz naamā: de quibz dicit. Itē. Regū. iij. ca. q. Naam
man princeps milicie regis syrie si debuit mūdari a lepra oportuit vt septies
lauaret seipsuz in Iordane iuxta pceptū Helisei. Vñ heliseus dixit ei. Glade z
lauare septies in Iordane z recipiet sanitatē caro tua atq; mūdaberis. Iste na-
aman peccatorē: lepra peccatū mortale: heliseus sacerdotē quasi ministru desi-
gnat: septē vero lotiōes septē sacramēta denotāt: quibz criminalia pctā tollūt.
Quarto Septies describit heliseus pphera inspirasse sup puerū mortuū vt su-
scitaret illum. Itē. Regum. iij. ca. sic dñs Iesus septies inspirauit quādo septē
Quinto. sacramēta instituit. Quinto septē sacramēta figurant per septē colūnas: de
quibz dicit prouerb. ix. ca. Sapientia edificauit sibi domū et excidit colūnas se-
ptē. Hec sapientia est dñs Iesus qui edificauit sibi domū ecclesie sue in qua ere-
xit colūnas septē: id est septē sacramēta instituit: quibz tota ecclesia fulcitur z
Sexto roborat. Sexto septē sacramēta figurant p septē stellas z p septē candelab-
bra aurea. Apo. ij. ca. Septimo ecclesie sacramēta denotant p septē lamp-
Septio des ardentes: de quibz Apo. iij. ca. Septē lampades ardētes erāt ante thronū
dei. Tacco plura figuralia sacramentoz ecclesie dei: qz cū numerus septenari⁹
sit multipliciter cōsecrat⁹ in scripturis scris: ideo eius dignitas multis varijsq;
modis p omē corp⁹ diuinaz scripturaz relucet. Hec omīa de tertio gradu pec-
catoz lustrare voluit: vt peccatrici ac lāguenti aīe daret occasio diligētius exam-
inādī ac discutēdi pctā operis.

Qualiter discussio pctoz que est origo z fundamentū cōtritiōis debet fieri
ri integraliter q ad oēs circūstantias: z p̄cipue q ad circūstantias aggrauātes
z q trahūt ad aliud genus. Multa quoq; notabilia valde pulcra z necessaria
de hmoi circūstantijs pctoz tangunt.

Confessio-
res tenen-
tur scire
circum-
stantias
pctoz.
Tertio in hac discussione vel examinatione peccatorū
a qua originat contritio obseruandū est vt fiat integraliter: quo ad
omnes peccatorū circūstantias. Et ideo sapientes z docti viri qui tā
sua q peccata aliorū iudicant tam in cōsilijs q in cōfessionibz tenen-
tur omnino scire hmoi circūstantias: z similiter cuncti peccatores qui ad verā
penitentia peruenire desiderant pro viribz debent discutere an peccata sua in
talibz circūstantijs sint obuoluta. Idcirco ad maiorē noticiam scire oportet q
circūstantia dicitur a circūsto circūstas. Circūstare ergo nīl aliud est qz circa
aliud stare. Illud autē qd circūstat nō est de essentia eius quod stat: ideo illa q
circūstant nos nō sunt intra nos: sed extra nos. Aliquo tamē modo actiōe sua
dicunt attingere nos: vt patet p exemplū de loco q circūstat locatū. Vñ sanct⁹
Thomas in. j. q. viij. ar. j. dicit sic. Nomē circūstatiōis ab his q in loco sunt de-
riuat ad actus humanos. Dicit autē in localibz aliud circūstare qd est quidē ex-
trinsecū a re: tñ attingit ipam vel appropinquat ei scdm locum. Et sō quecūq;
p̄ditiōes sūt extra substantiā actus humani: z tñ attingūt aliquo mō actum
humanū circūstantie dicunt. Quod autē est extra substantiā rei: ad rem spāz p-
tinens accidens eius dicit. Vñ circūstantie actū humanoz accidentia eozū
dicēda sunt. Hec Thomas. Idē dicit in. j. q. xviij. ar. iij. Sunt igit ex to-
to corde rememorāde ac examināde ille circūstantie que trahūt peccatum ad
aliud genus: qz p̄terunq; cōtingit in vno pctō esse multas deformitates quas
peccator tenet recognoscere. Hinc Esaias. lviij. capitulo. hortatur peccatricez
animam dicens. Dissolue colligationes impietatis: solue fasciculos deprimentē

res. Intellige hic per colligationes impletas peccata mortalia: sed per fasciculos deprimētes intelligēde sunt circūstantie aggravātes peccatū. Ideo subiungit Esaias dicens. Et omne onus dirumpe: quasi dicat. Si peccata fuerint sic discussa et examinata perfectio onus peccatorum dirumpit. Et ideo est diligenter considerandum quod omnes circūstantie actuum humanorum tribus modis se habent ad actum peccati. Primo sunt aliquae circūstantie quae nec specie peccati variant: nec peccatum aggravant: ut puta accipere rem alienam manu dextera vel sinistra: aut de mane: aut de sero. Vel putere hominem indurum veste rubea vel alba. Nam tales circūstantie dicunt se habere indifferentem ad peccatum: quia nullam deformitatem aut inordinatōnem important ad rationem. Ideo neque excusant peccatum: neque aggravant: neque mutant speciem: ut dicit sanctus Thomas in quarto libro sententiarum distinctio. xvj. ubi querit Utrum circūstantia possit trahere peccatum in aliam speciem. Secundo sunt aliquae circūstantie quae non variant speciem peccati: sed aggravant peccatum. Unde scribit sanctus Thomas in prima secundae. q. xviij. ar. xj. ubi movet dubium: Utrum omnis circūstantia det speciem actus: Dicit quod circūstantia dat speciem boni vel mali actus moralis inquantum respicit specialem ordinem rationis. Contingit autem quandoque quod circūstantia non respicit ordinem rationis in bono vel malo: nisi presupposita alia circūstantia a qua actus moralis habet speciem boni vel mali. Exemplum. Accipere alienum constituit speciem furti: sed si addatur alia circūstantia: puta ut multrum vel parum quis accipiat. Haec circūstantia non respicit ordinem rationis in bono vel in malo: vel non importat aliquam deformitatem vel repugnantiam ad rationem: nisi presupposita prima circūstantia: quia scilicet alienum accepit quod repugnat rationi. Ideo tollere alienum in magna vel parva quantitate non diversificat speciem peccati: nec constituit a primo: sed peccatum aggravant. Et ideo ille qui furatur multrum non facit duo peccata: sed unum tantum: puta quia furtum est gravius. Tertio sunt aliquae circūstantie quae specie peccati variant et aggravant siue actus humanus cui circūstantia advenit sit bonus ex genere: sicut cum aliquis dat elemosinam propter laudem humanam: siue actus sit malus ex genere: sicut cum aliquis furatur rem sacram: siue actus sit in differens: sicut cum aliquis levat festucam de terra in contempnum alicuius. Ratio huius assignatur a sancto Thoma in prima secundae. q. xviij. artic. x. ubi dicit quod quandoque aliquid circūstantia respicit specialem ordinem rationis vel pro vel contra: oportet quod talis circūstantia det speciem actus: vel bono vel malo: ut in hoc exemplo patet. Nam tollere alienum habet speciem peccati ex ratione alieni: et hoc constituitur in specie furti: sed si consideretur super hoc pro ut furtum est factum in loco sacro. Vel quia res ablata est sacra: tunc importat aliam deformitatem ad rationem: quia ratio ordinat non esse iniuriam faciendam in loco sacro vel tollere alienum de loco sacro. Et sic tollere alienum de loco sacro addit specialem repugnantiam ad ordinem rationis. Et ideo locus qui praesertim considerabatur ut circūstantia: nunc considerat ut principalis conditio obiecti rationi repugnans: ut dicit beatus Thomas ubi supra. Similiter peccatum fornicationis in hoc constituit quod homo accedit ad non suam: si autem addatur haec circūstantia ut illa ad quam accedit sit vxor alterius: tam peccatum fornicationis transferretur in aliud genus peccati. scilicet in adulterium: quia alienum violat thorum quod est gravius peccatum quam simplex fornicatio. Et sic dicendum est de alijs generibus peccatorum: quia videlicet est alia et alia repugnantia actus ad rationem vel alia deformitas actus: ubi est alia species et maior gravitas peccati. Et dicitur per quod ad discernendum et ad iudicandum peccata: et quibus unum peccatum est altero gravius non sufficit considerare genus vel speciem peccati: sed expedit omnino discutere circūstantias aggravantes peccatum: ut dicit oēs doctores catholici: signant sanctus Thoma. in. iiij. li. sen. dist. xvj. ubi plura dicit.

Circūstantiarū triplex est differentia. Prima

Secunda

Tertia

Aggrauāres circūstantie

bia explanat sup hac materia. Et itez in. j. ij. q. vij. ar. ij. li. ij. z. liij. Hoc idē dīf-
fufe in. j. ij. q. xvij. per totum.

De circūstantijs aggrauātib; pctm̄ in spēali. Et pmo agif
de circūstantia persone.

e Xplcauimus altq̄ in gnali de circūstantijs pctōz: sed qz recte scō Tho.
sermōes morales vniuersales minus sunt viles eo q̄ actiones in par-
ticularib; sunt. Nō nūc magis in p̄ticulari de numero circūstantiaz ag-
grauantū pctā agendū est vt pctōi q̄ verā q̄rit p̄ficere p̄niam possit diligēt-
rememorare ac discutere int̄itates suas/ necnō curare morbiditas pctōz egrē-
tudines: ac tandē humores vtrulētos euomere a stomacho languētis aie: qz re-
ste Hiero. ianua p̄tutū ac fundamentū totū p̄fectiōis est p̄scie puritas ac cor-
dis mūdicia. Est ḡ p̄siderandū q̄ splēdor ecclie Tho. in. iij. li. sen. vi. xvj. vbi
mouet dubiū: vtrū p̄uenient enumerent circūstantie. Et itez in. j. ij. q. vij. ar. liij
assignat septē circūstantias aggrauātes pctm̄/ sic dicēs Tul. in sua r̄hef. assi-
gnat septē circūstantias q̄ hoc p̄su p̄tinent. Quis/ qd/ vbi/ q̄b; auxilijs/ cur/ q̄
modo/ qn̄. Cōsiderandū est em̄ in actib; humanis: q̄s fecit: q̄b; auxilijs: vel in
strumētis fecerit/ qd fecerit/ vbi fecerit/ cur fecerit/ quō fecerit/ z qn̄ fecerit.
Sed Aristo. in. li. l. Et hī addit aliā. s. circa qd. A Tullio cōprehēdit sub qd
Hec Tho. ḡ aut Raymū. de pena forti: natione Cathalan. ordīntis p̄re-
dicatoz q̄ decretales cōp̄lauit de mādato Gregorij noni: z p̄la alia volumina
edidit p̄clarissima/ vtr nō solū in diuinis scriptur̄s eruditissim̄: sed humanaz
legū ac sacroz canonū/ necnō seculariū litteraz sagacissimus int̄pres: q̄ rā in
vita q̄ in morte/ ac post mortē miracul claruit. Hic ad p̄dictū nūerū circūstā-
tiaz addidit octauā. s. q̄tēs. Et vbi sc̄us Tho. z Petr. de palude z alij in ver-
su pallegato dicūt: q̄b; auxilijs. Ipe Ray. dr. p̄ q̄s q̄tēs. Et idē rā forma p̄sūz
sic. Quis/ qd/ vbi/ p̄ q̄s/ q̄tēs/ cur/ quō/ qn̄. Iste ḡ octo circūstantie sunt diligēt
examīnāde: z p̄cipue qn̄ trahūt pctm̄ ad aliud genus. Dicūt aut̄ trahere ad aliū
genus qn̄ hnt spēalē repugnantia ad aliqd̄ p̄ceptoz diuīe leḡ. Verbi grā: furtū
rā simplex repugnat huic p̄cepto. Nō furtū facies. Si vō stat furtū in loco sa-
cro: tūc furtū rōne loci sacri h̄z repugnantia ad aliū p̄ceptū qd̄ est de veneratio-
ne sacroz: z sic addit nouā spectē pcti: s; videam̄ de singul circūstantijs.

De nūe-
ro circū-
stantiaz.

De p̄ima circūstantia persone.

Digni-
tudo p̄so-
ne aggra-
uat pctm̄
z quomō

p P̄ima t̄ḡt circūstantia aggrauās pctm̄: sumit̄ ex parte agētis p̄ncipalis
siue p̄sone peccātis: q̄ designat̄ in p̄su pallegato: cū dr̄ q̄s. Hec circūstan-
tia fm̄ Tho. in. iij. li. sen. vi. xvj. respicit magis p̄ditōes p̄sone peccātis
quātū ad p̄prietates ip̄ius q̄ substantiā p̄sone. s. cuius status: cuius dignitatis:
cuius officij: cuius potestatis: cuius virtutis: cuius scientie: cuius sapientie:
cuius ordinis: cuius etatis: cuius sexus: quia ex cōditōne p̄sone variat̄ substā-
tia actus humani: eo q̄ aliquid competit vni persone: quod non competit alte-
ri: vt dicit̄ beatus Thomas. Propterea in p̄ima secūde. q. lxxij. articulo. x. dī-
cit̄ sc̄us Thomas q̄ magnitudo vel excellentia persone peccantis aggrauat
peccatū: quod ex deliberatione procedit. Secus de peccato quod prouenit ex
surreptione p̄pter infirmitatē humane nature: quia tale pctm̄ minus imputat̄
ei qui est maior in virtute: eo q̄ minus negligit̄ huiusmodi peccata reprimere:
q̄ tamē omnino subterfugere infirmitas humana nō sinit. Et ideo peccata ex
deliberatione p̄cedētia: tanto magis alicui imputant̄: quāto fuerit maior vtrū-
rute: sciētia: dignitate vel merito. Cū Isidorus in. ij. lib. de summo bono. ca.
xvij. dicit̄ sic. Peccata q̄ incipientibus leuia sunt perfectis viris graua repū